

Ustni rak

SPREJELA Generalna skupščina FDI, **oktobra 1998** v **Barceloni v Španiji**

REVIDIRANO september 2008 v **Stockholmu na Švedskem**

September, 2015

Bangkok

Tajska

Kontekst

Ustni rak je pomemben in vedno večji svetovni problem javnega zdravja in ostaja glavni vzrok smrti zaradi peroralnih bolezni po vsem svetu. Vključuje malignost živordečih meja ustnic in vse površine ustne votline, vključno z dvema tretjinama jezika. Ti raki nastanejo pretežno kot skvamozni celični karcinomi, so zelo smrtonosni, povzročajo onesposobitev in iznakaženost. V letu 2012 je bilo 299.051 primerov raka ustnic in ustne votline, 145.353 smrtnih žrtev po vsem svetu: z dodajanjem tistih z rakom na grlu in žrelu to pomeni 441.000 primerov na leto in 241.458 smrtnih primerov. Ti karcinomi imajo eno najnižjih 5-letnih stopenj preživetja (približno 50 %) izmed vseh rakov. Stopnje preživetja se postopoma izboljšujejo v dobro situiranih zdravstvenih centrih, vendar so številni primeri po svetu, ko se zdravljenje začne pozno in ni kakovostno.

Glavni dejavniki tveganja ustnega raka vključujejo uporabo tobaka v vseh oblikah, žvečilnega gumija, prekomerno uživanje alkohola, slabe prehrane in vztrajne okužbe zgornjih prebavnih traktov s humanim papiloma virusom HPV. Ker je ta virus glavni vzrok raka na materničnega vratu in genitalnih poti, tako pri moških kot ženskah, sta lahko ustni rak in rak na žrelu tudi spolno prenosljivi bolezni. Preprečevanje mora temeljiti na ustrezni higieni, nadzoru glavnih dejavnikov tveganja in široko dostopnih HPV cepivih. Ustne, potencialno maligne lezije, kot sta eritrolevkoplakija in eritroplakija, imajo podobne vzroke in lahko znatno povečajo tveganje za raka na ustni votlini.

Področje

Ta izjava vsebuje bistvene informacije o globalni razširjenosti ustnega raka, njegovih vzrokih in ključni vlogi ustnih zdravstvenih delavcev pri soočanju s to resno in škodljivo boleznijo.

Opredelitve

Ta izjava zajema vse malignosti, ki nastanejo v mehkih tkivih ustnic, jezika in drugje v ustni sluznici. Sklicujemo se na novotvorbe, ki nastanejo v tonzilih in drugod v grlu. Izključena sta nosni del in podžrelo, saj se ti mesti v zobnem kontekstu ne pregledata zlahka. Podmesta se razlikujejo glede na glavni dejavnik tveganja in se razlikujejo v napredovanju bolezni.

Načela

Preprečevanje ustnega raka, njegovo zgodnje odkrivanje in oskrba so ključnega pomena za zmanjšanje smrtnosti in obolevnosti te resne ustne bolezni. Ker ustni rak skupne dejavnike tveganja kot je kajenje, deli s številnimi nenalezljivimi boleznimi, je tesno sodelovanje in skupno delo z drugimi zdravstvenimi delavci/agencijami bistvenega pomena za učinkovito primarno in sekundarno preprečevanje ter zagotavljanje oskrbe bolnikov. Ta izjava prispeva k ciljem FDI, ki vključujejo »ustno zdravje v vseh politikah« in »izboljšanje dostopa do ustnega zdravstvenega varstva«.

Politika

Ustni zdravstveni delavci igrajo ključno vlogo pri preprečevanju, zgodnjem odkrivanju in zdravljenju ustnega raka. Vsak zobozdravnik redno in skrbno opravlja temeljit in rutinski pregled vseh bolnikov, saj je to učinkovita metoda za ocenjevanje in diagnosticiranje raka na ustni votlini, zlasti pri posameznikih z visokim tveganjem. Oportunistično zgodnje odkrivanje ustnega raka z ustreznim vodenjem evidenc je zato sestavni del zobozdravstvene in medicinske prakse. Citološki bris lahko služi kot pripomoček za oceno zgodnje faze ustnega raka, biopsija s skalpelom trenutno ostaja najboljši diagnostični pristop.

FDI priznava, da imajo ustni zdravstveni delavci z naslednjimi ukrepi pomembno vlogo pri ozaveščanju o ustnem raku:

- Izobraževanje pacientov in javnosti o glavnih dejavnikih tveganja in tveganega vedenja.
- Spodbuditi vse bolnike, da zmanjšajo izpostavljenost dejavnikom tveganja, ki povzročajo raka.
- Ponuditi posebno svetovanje o prenehanju kajenja in nasvete o zmernem uživanju alkohola in dobri prehrani kot del rutinske izobrazbe in prakse za ustno zdravje.
- Zgodnje odkrivanje raka na ustni votlini, s temeljitim pregledom trdih in mehkih tkiv znotraj in zunaj za vse bolnike.
- Preostali tok z zanesljivimi in veljavnimi diagnostičnimi tehnologijami.

- Vzpostavitev referenčnih protokolov za bolnike s sumljivimi lezijami ali tistimi z diagnozo ustnega raka in učinkovite interdisciplinarne strategije upravljanja, vključno s poznavanjem mrež psihosocialne podpore.

FDI priporoča:

- Državne zdravstvene politike je treba razviti za strategije preprečevanja ustnega raka, in sicer s povezovanjem s širšo zdravstveno pismenostjo in sporočili v interdisciplinarnih izobraževalnih programih.
- Zagotoviti je treba posebno usposabljanje za zgodnje prepoznavanje, ustrezno ocenjevanje in intimno napotitev bolnikov za dokončno diagnozo in učinkovito zdravljenje ustnega raka, tudi za obravnavo bolnikov po zdravljenju.
- Državne zdravstvene politike bi morale biti glede priporočil cepljenja s HPV seznanjene s trendi povečano stopnjo orofaringealnega raka, povezanega z virusom HPV.

Nadaljnje branje

- Centri za nadzor in preprečevanje bolezni. HPV cepljenje. Na voljo na: <http://www.cdc.gov/vaccines/vpdvac/hpv/> . Dostopano 1. septembra 2015.
- Ferlay J et al. Cancer Incidence and Mortality Worldwide: IARC CancerBase No. 11. Lyon, France: International Agency for Research on Cancer; 2013. Na voljo na: http://globocan.iarc.fr/old/summary_table_site_prev.asp?selection . Dostopano 29. marec 2015.
- Johnson NW, Amarasinghe AAHK, Gupta B, Ariyawardana A. Epidemiology of Oral Cancer. Volume 1, Chapter 5. In Oral Cancer: a Comprehensive Approach Principles | Prevention | Treatment | Rehabilitation. Editor In Chief: Moni Abraham Kuriakose, Roswell Park Cancer Institute, Buffalo, New York. In press 2015.
- Johnson NW et al. Global oral health inequalities in incidence and outcomes for oral cancer: causes and solutions. Adv Dent Res. 2011 May; 23(2): 237–246.
- Poh C et al. Squamous cell carcinoma and precursor lesions: Diagnosis and screening in a technical era. Periodontol 2000, 2011, 57(1): 73–88.
- Sankaranarayanan R, Amarasinghe H, Ramadas K, Johnson N, Subramanian S. Prevention, Early Detection, and Treatment of Oral Cancer. Na voljo na: <http://www.dcp-3.org/node/1138> . Dostopano 29. marca 2015.

- Shepherd S, Glenny A. Screening programmes for the early detection and prevention of oral cancer. Cochrane, 2013. Na voljo na: http://www.cochrane.org/CD004150/ORAL_screening-programmes-for-the-earlydetection-and-prevention-of-oral-cancer. dostopano 29. marca 2015.